

Innspill til forslag til helhetlig klima- og miljøstrategi fra UiO:Livsvitenskap

UiO sitt tydelige fokus på klima og miljø ble nylig synliggjort ved ansettelsen av en egen viserektor for dette området. Det er prisverdig at vi nå også får en egen klima- og miljøstrategi, som kan bli et viktig virkemiddel til å følge opp universitetets engasjement og gode intensjoner. Strategiutkastet er gjennomgående velskrevet og trekker frem mange gode og viktige poenger. Styret til UiO:Livsvitenskap vil benytte anledningen til å komme med noen kommentarer og innspill.

Overordnede kommentarer

De to begrepene *miljø* og *klima* er ikke klart definert i utkastet. Kortfattet kunne det sett slik ut:

Miljø handler om å håndtere og begrense forurensning lokalt og globalt, sikre biomangfold og sårbar natur.

Klima handler i det alt vesentlige om teknologi og tiltak for å redusere utslipp av klimagasser.

Noe av hensikten med strategien er opplagt å se de to i sammenheng, men når «klima og miljø» oftest omtales samlet, gis det få muligheter for diskusjon av mulige spenninger mellom det som er et godt klimatiltak og det som er et godt miljøtiltak. Elektrifisering av bilparken er bra for klimaet, men fører til økt behov for kraft og økt etterspørsel etter mineraler som inngår i batteriproduksjon. Begge deler kan ha uheldige konsekvenser for miljøet. Alle gode ting går ikke nødvendigvis sammen.

Mer grunnleggende er det å få avklart hva slags strategi dette er og dens funksjon. I mandatet til arbeidsgruppen er første kulepunkt under **Mål**:

- Det skal utarbeides konkrete mål og tiltak for å bidra til at bærekraft, som omhandler både miljø, klima og samfunn, blir en integrert del av utdanningsløpet og forskningen.

I 4. avsnitt på s. 3 i strategien står det:

Det presiseres at selv om strategien har fokus på bærekraft, så har ikke mandatet vært å utarbeide en komplett bærekraftstrategi for UiO.

Likevel er det gjennomgående fokuset på *bærekraft* svært tydelig; allerede i innledningen brukes dette begrepet ikke mindre enn 13 ganger. Om dette hadde vært en *klima-, miljø- og bærekraftstrategi* eller kort og godt en komplett *bærekraftstrategi*, hadde dette vært uproblematisk, men det er altså en *klima- og miljøstrategi*. Det betyr at mye forskning innen for eksempel livsvitenskap, som ikke går direkte på utfordringer innen klima og miljø, men likevel har sterke bærekraftsperspektiver, faller litt mellom to stoler.

Bærekraftproblematikken blir særlig aktuell siden en av de viktigste anbefalingene i strategien, i avsnittet **Organisasjon og styringsstruktur**, delmål **O3**, er:

- *Etablere Oslo Bærekraftsenter/Oslo Sustainability Centre.*

Klima- og miljøstrategien foreslår altså ikke å etablere et klima- og miljøsenters, men et bærekraftsenter, uten å definere hva *bærekraft* innebærer. Det er derfor uklart om det er tenkt at et slikt senter for skal arbeide med problemstillinger innen helse med klart fokus på bærekraft.

*UiO:Livsvitenskap vil sterkt anbefale at strategien innledningsvis avklarer bruken av alle sentrale begreper i teksten, spesielt **miljø**, **klima**, og **bærekraft**. Satsingen mener at bærekraftbegrepet ikke kan benyttes uten at helse (og flere andre områder) inkluderes.*

Her må man følgelig bestemme seg for om dette er et breddeinitiativ (bærekraft) eller noe smalere (klima og miljø). Samtidig er det viktig å avklare hvordan denne klima- og miljøstrategien inngår i den bredere bærekraftsagendaen ved UiO

UiO:Livsvitenskap ser mulighetene som ligger i å opprette et eget bærekraftsenter, men er foreløpig usikker på hvilken rolle det kan/skal spille ved UiO innen forskning, undervisning og formidling ved de ulike enhetene. Det må derfor legges inn et grundig arbeid for å beskrive visjonen for og innretningen av et slikt senter og samtidig klargjøre formål, organisering og finansiering. Dette inkluderer samspillet med de tre etablerte satsingene. Som en tverrfaglig satsing er UiO:Livsvitenskap også opptatt av å fremme et overordnet samfunnsvitenskapelig eller humanistisk perspektiv på klima og miljø. Vi ser det derfor som vesentlig å involvere også andre relevante enheter, som Senter for utvikling og miljø, SUM, og Oslo Centre for Environmental Humanities, OSEH.

I en større sammenheng vil det dessuten være av interesse å diskutere det bredere spørsmålet om UiOs vekst via satsinger og forholdet mellom satsinger og dag-til-dag kjernevirksomhet.

Med hensyn til rollen til et bærekraftsenter, legger UiO:Livsvitenskap til grunn at bærekraftsbegrepet må være gjennomgående i alle fakultetenes og satsingenes oppgaver. Bevissthet rundt klima- og miljøspørsmål må integreres i deres arbeid, ikke delegeres bort til en egen enhet. Et senter bør derfor få en koordinerende funksjon: å samle, integrere, koble sammen bærekraftsrelevant forskning ved hele UiO og bidra til at den får den impact den fortjener, også utenfor universitetet. Som flere har påpekt, har ikke UiO en samlet oversikt over bærekraftsrelevant forskning og undervisning slik NTNU har:

<https://www.ntnu.no/baerekraftmaal>

Dersom UiO hadde hatt noe tilsvarende, ville vi fått frem det betydelige volumet og den bredden UiO allerede har på bærekraftsrelevant forskning og utdanning, på hele bredden av bærekraftsmål.

Øvrige kommentarer

Avsnittet **Om Strategien** innledes med

UiOs klima- og miljøstrategi er plassert innenfor en forskningsbasert forståelse av bærekraftig utvikling, og bygger på oppdatert kunnskap om planetens tålegrenser.

Her annonserer strategien et skifte fra bærekraftsmål til *planetens tålegrenser*, som anslår en adskillig mer apokalyptisk tone, uten at den egentlig gjør formålet med satsingen noe særlig klarere.

I avsnittet **Forskning** omtaler et avsnitt de tre tverrfaglige satsingene UiO har per d.d.:

Alle tre omfatter aktiviteter og tiltak som er relatert til eller relevante for klima, miljø og bærekraft, men det mangler et tydelig overordnet og avklart ansvar for disse forskningsområdene.

Hva «disse forskningsområdene» inkluderer er, på bakgrunn av det som er beskrevet over, temmelig uklart, men det er ingen tvil om at de tre tverrfaglige satsingene til sammen er godt strategisk stilt til å ivareta klima- og bærekraftspørsmål. Alle har bærekraft innbakt i sine respektive strategier og tar det ansvaret de er pålagt. UiO:Livsvitenskap er i løpende dialog med rektoratet om forhold knyttet til

sin virksomhet og ser ikke behov for mer detaljert overordnet styring av sin ressursbruk innenfor klima og miljø.

Første kulepunkt av tiltak **F3** er:

- Sørge for at klima og miljø er en sentral del av de tverrfaglige satsingene, enten som en ny satsing eller ved utvidelse av dagens satsinger.

UiO: Livsvitenskap vil mene at de tre satsingene (og andre enheter) er godt rustet til å forvalte målene i strategien, gjerne i samarbeid. Vi ser ikke at det er behov for eller ønskelig å opprette ytterligere en satsing.